

ÖZEL EĞİTİM TEORİDEN UYGULAMAYA

Editör:

Prof. Dr. Hakan SARIÇAM

ÖZEL EĞİTİM TEORİDEN UYGULAMAYA

Editör:

Prof. Dr. Hakan SARIÇAM

Yazarlar:

Hakan SARIÇAM - Mehmet GÜRBÜZ - Zehra Yaşar SAĞLIK - Yeliz ABBAK - Zekai Alper ALP
Mine Bilge BİLGİBİR - Muhammet Sıtkı ÖZGER - Fadime İŞÇEN KARASU - Mehmet OKUR
Sait Burak YILMAZ - Dilek SARIÇAM - Batuhan ÖKTE - Emrah MARUL
Hasan Hüseyin YILDIRIM - Kemal Tarık ARICIOĞLU - Huriye Ebrar ARSLAN
Bahaddin YAŞAR - Furkan ERTEK - Hüseyin Buğra KARAMAN

ISBN: 978-625-382-101-2

E-ISBN: 978-625-382-102-9

DOI: 10.54637/vizetek.9786253821029

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Sayın okuyucularımız, bandrolsüz yayınları satın almamanızı diliyoruz. Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Seda AYGÜN

Kapak Tasarımı: Abdulkadir EMİROĞLU

Dizgi & Mizanpaj: Zeynep ERTUĞRUL

Baskı: Ankara | Aralık, 2025

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetekyayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/ANKARA

Tel.: 0 (312) 395 85 71

Matbaa Sertifika No: 47479

ÖZEL EĞİTİM TEORİDEN UYGULAMAYA

Editör:

Prof. Dr. Hakan SARIÇAM

ÖN SÖZ

Dünyaya gönderildiğimizde hiçbirimiz bu yolculukta bize neyin eşlik edeceğini, hangi gen kodlarıyla ne taşıyacağımızı bilmeden sadece bebek olarak geliriz. Doğumdan ölüm yolculuğuna ise bazılarımıza normal, bazılarımıza zihinsel engelli, bazılarımıza otistik, bazılarımıza kör, bazılarımıza sağır bazılarımıza ... diyerek yeni etiketlerimiz olur. Normal olanlarımız genel/standart eğitimle öğrenim görürken etiketli olanlarımız özel eğitimle öğrenme ve yaşam becerilerini elde etmeye ya da geliştirmeye çalışır.

Bu kitap özel eğitimin zorunluluk değil bir hak olduğunu; bu hakkın da hak sahiplerine ulaştırılması anlayışını teorik olarak göstermesinin yanı sıra özel eğitimde kullanılan çağdaş eğitim ve öğretim tekniklerinden ve güncel uygulamalardan bahsetmektedir.

Kitabımızda özel eğitimin tarihsel gelişim sürecini, Türkiye’de, ABD’de, Avrupa’da ve Asya’dan yasal zemini ve uygulamalarını, ilkelerini, özel eğitime gereksinim duyan çocukları, ailelere, öğretmenlere ve politika yapıcılara önerileri bulacaksınız.

Kim bilir belki bir gün özel eğitim sağladığımız kör Alper, topal Cengiz, otistik Ayberk, DEHB’li Aysima ve diğerlerine BİZİM Alper, Cengiz, Berk, Aysima dediğimiz günlere ulaşırız.

Bu kitap, 2023 Kahramanmaraş depreminde hayatını kaybeden özel çocuklar ile Annem, Babam ve Kardeşime ithafen hazırlanmıştır.

Prof. Dr. Hakan SARIÇAM

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

ÖZEL EĞİTİME GİRİŞ.....	1
<i>Hakan SARIÇAM</i>	

2. BÖLÜM

ÖZEL EĞİTİMDE ÖLÇME ve DEĞERLENDİRME	45
<i>Mehmet GÜRBÜZ</i>	

3. BÖLÜM

KAPSAYICILIK VE BÜTÜNLEŞTİRME	81
<i>Zehra Yaşar SAĞLIK</i>	

4. BÖLÜM

BİREYSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM PROGRAMI	115
<i>Yeliz ABBAK</i>	
<i>Zekai Alper ALP</i>	

5. BÖLÜM

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUĞA SAHİP AİLELERE BÜTÜNCÜL BİR BAKIŞ.....	155
<i>Mine Bilge BİLGİBİR</i>	
<i>Muhammet Sıtkı ÖZGER</i>	

6. BÖLÜM

ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLAR VE EĞİTİMLERİ	183
<i>Fadime İŞCEN KARASU</i>	

7. BÖLÜM

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÇOCUKLAR.....	223
<i>Mehmet OKUR</i>	
<i>Sait Burak YILMAZ</i>	

8. BÖLÜM

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU253

Dilek SARIÇAM

Hakan SARIÇAM

9. BÖLÜM

ÜSTÜN YETENEKLİ OLAN ÇOCUKLAR.....283

Sait Burak YILMAZ

Mehmet OKUR

10. BÖLÜM

DİL VE KONUŞMA BOZUKLUKLARI319

Batuhan ÖKTE

11. BÖLÜM

FİZİKSEL YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLAR365

Emrah MARUL

12. BÖLÜM

ÇOKLU YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLAR VE SÜREĞEN HASTALIKLAR.....405

Emrah MARUL

13. BÖLÜM

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLAR.....439

Hasan Hüseyin YILDIRIM

14. BÖLÜM

İŞİTME YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLAR459

Kemal Tarık ARICIOĞLU

Huriye Ebrar ARSLAN

Bahaddin YAŞAR

Furkan ERTEK

15. BÖLÜM

DUYGU VE DAVRANIŞ BOZUKLUĞU OLAN ÇOCUKLAR523

Hüseyin Buğra KARAMAN

1. BÖLÜM

ÖZEL EĞİTİME GİRİŞ

Hakan SARIÇAM¹

Giriş

İnsanlık tarihi boyunca toplumlar, gelişimsel farklılık gösteren bireylere karşı iki temel tutum sergilemiştir: Ya onları toplumsal yaşamın dışına itmek ya da katılımlarını kolaylaştıracak destekleyici düzenlemeler geliştirmek. Kùltürler ve dönemler değışse de, bu ikili yaklaşım özel eğitimin doğuşunda belirleyici olmuştur. Günümüzde ise çağdaş özel eğitim, tarihsel deneyimlerin bilimsel bilgi ve etik sorumluluklarla harmanlanmış bir ürünü olarak karşımıza çıkar. Modern özel eğitim, geçmişin dışlayıcı anlayışlarını dönüştürerek bireysel farklılıkları insan çeşitliliğinin doğal bir parçası olarak kabul eder ve tüm bireylerin toplumsal yaşama tam katılımını hedefler. Bu bölümde, özel eğitimin tanımı, temel kavramları, tarihçesi; ABD’deki hukuksal düzenlemeler ışığında gelişimi ve Avrupa, Uzak Doğu ile Türkiye’deki uygulamaları ele alınacaktır. Özel eğitim disiplini anlamlandırmak için öncelikle bireyin gelişimsel serüveninde karşılaşılabileceği farklı durumları tanımlayan terminolojik çerçeveye hâkim olmak gerekir. Bu kavramlar; tıbbi, pedagojik ve sosyal boyutlarıyla birbirini tamamlayan bir hiyerarşiyi temsil etmekte olup aşağıda sırlanmıştır.

1.1. Kavramlar ve Tanımlar

Zedelenme: “Zedelenme” (İngilizce “impairment”/ impairment-level dysfunction”) terimi, sağlık, özel eğitim ve rehabilitasyon literatüründe bireyin fizyolojik, anatomik ya da psikolojik yapısında (doğuştan ya da sonradan kazanılmış) bir kayıp ya da işlev bozukluğu ortaya çıkmasıdır. Bu bağlamda zedelenme; organ, sistem ya da zihinsel işlevde normal kabul edilen

¹ Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, ORCID: 0000-0002-8723-1199